

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravnništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka

= 6 vin. =

Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Položaj na Goriškem.

Piše

Dr. Henrik Tuma.

III.

Volitve v državni zbor po novem volilnem redu spomladi 1907 so bile jako značilne in pomenljive, ker so pokazale dve dejanski okolnosti za Goriško: 1.) propadanje liberalnonapredne stranke in 2.) nastop agrarne stranke.

Rezultat volitev sam ni bil ne v domačih ne v tujih listih nikjer prav ocenjen. Naprednjaki in klerikalci so smatrali volitve 1907 kot velik uspeh klerikalne stranke, dasi se po teh volitvah ni mnogo dejanski izpremenilo v razmerju glasov od zadnjih volitev jeseni 1900 v državni zbor in jeseni 1901 v deželni zbor. Ostalo je namreč precej pri starem. Na Krasu je zmagal z dvetretinsko večino napredni kraški poslanec Strekelj, v gorah klerikalni poslanec dr. Gregorčič in v goriški okolici z neznančno večino 114 glasov klerikalni poslanec Fon. Le-ta je prišel do večine, ker so klerikalne komisije razveljavile približno toliko glasov, kolikor je imel večine. V goriški okolici pa se je že leta 1901 pokazalo, da sta klerikalna in napredna stranka približno enako močni. Volitve 1901 so se vršile na podlagi starega volilnika za deželni zbor. Klerikalci so po večini občin v prvotnih volitvah zmagali le z neznančno večino. Tako n. pr. v občini Šmarje z enim glasom večine in so pridobili potem tri volilne može. V Šempasu so zmagali s 3 glasovi in si pridobili potem tri volilne može. V Šempasu so zmagali s 3 glasovi in so pridobili 5 volilnih mož in, če se ne motim, je bilo še v eni občini enako razmerje, tako da so s 7 ali 8 glasovi večine pridobili v 3 občinah nič manj nego 12 volilnih mož. V marsikateri občini je takrat kakor sedaj tudi odločilo osebno vprašanje za župana ali proti njemu. Trdim torej, da se pri volitvah v državni zbor ni pokazalo drugega nego razmerje, kakor pred 6 leti. In vlada je bila klerikalni stranki precej prijazna ter je tudi storila v njen prosep, kolikor je mogla in smela.

Kar je bilo simptomatično pri volitvah leta 1907, pa je bil nastop agrarne stranke takorekoč kar čez noč, brez prejšnje prave organizacije, brez obširnejše agitacije. — Nastop agrarne stranke leta 1907 ni nič drugega nego izraz skrajne nezadovoljnosti v liberalnonapredni stranki sami z dosedanjim brezdeljem in zlorabo stranke in ekonomičnih organizacij v malenkostne in zasebne svrhe. Izvrševalni odbor liberalnonapredne stranke ves čas od deželnozborskih volitev 1901 naprej ni funkcioniral, ker se je smatralo to za nepotrebno. Komaj dobro zasnovana gospodarska in socialna organizacija v Trgovsko-

obrti zadrugi Goriški, Goriški ljudski posojilnici, Mizarski zadrugi in Narodnem skladu, je zašla na druga pota brez prvotno stavljenih ciljev ter se je vse moči razbrkalo v nepotrebna in neplodna podjetja ali pa v zasebne in strankarske svrhe. Dotike z ljudstvom od strani liberalne stranke za celo 6-letno dobo ni bilo, dasi je klerikalna stranka svoj položaj v deželni zboru in odboru skrajno zlorabljala. In dasi je klerikalna delegacija pokazala celo svojo neposrednost in malenkostnost, se ljudstvo ni o tem nikjer počevalo in izven navadnih malenkostnih napadov v glasilu Andreja Gabrščka, »Soči«, ki je bil edini tolmač in voditelj liberalnonapredne stranke izza zadnjih deželnozborskih volitev naprej, ni pojasnjevalo počenjanje klerikalnih poslancev v deželni zboru in deželni odbor, posebno ne iz gospodarskega stališča. Vsled tega je nastal odpor velikega dela prejšnjih pristašev liberalnonapredne stranke, in ko je agrarna stranka sklicala prvi svoj zaupni shod, se je pokazalo, da je ogromna večina, ako ne vsi pristaši agrarne stranke, sestavljena iz odpadnikov liberalnonapredne stranke. Novih pristašev agrarne stranke je bilo nekoliko mož, ki so že poprej zagovarjali složen nastop in nepotrebno klerikalno in liberalno stranke. Povdarjati je tudi treba, da je pri volitvah 1901 napredna stranka propadla le na Tolminskem in v goriški okolici s 4 poslanci, na Krasu je napredna stranka zmagala z dvema poslancema, v mestih in trgih z enim. Kandidatje v veleposestvu so bili pa tudi kandidatje napredne stranke, le da so po izvolitvi brez-pogojno pristopili klerikalni frakciji, da je tako imela 7 poslancev proti 3 naprednim. Tudi tukaj se kaže razmerje strank že pri volitvah 1901.

Agrarna stranka je bila za časa državnoborskih volitev 1907 komaj par tednov stara. Svoj značaj je dobila po glavnih agitatorjih dr. Frankotu v Gorici in I. Mrmolji v Vrtojbi. Stranka je bila takrat brez glasila in brez organizacije in kar se je delalo, se je delalo le po dopisovanju in po shodih, ki jih je večinoma prirejal I. Mrmolja sam. Programa stranka ni imela. Ves program je obsegal približno točko: proč od liberalne in proč od klerikalne stranke, ker obe izkoriščata ljudstvo in škodujeta deželni gospodarstvu. Ves entuzijazem za agrarno stranko pa se da izraziti približno z besedami: »Kmet si pomagaj sam, ker se te vsestransko izkoriščata«. Zaradi tega si je tudi stranka nadela ime agrarna. Prvoten nastop, posebno od strani Mrmolje, je bil docela demokratičen in se niti od daleč ni dotikal pravega agrarnega programa.

Kratko pred volitvami v državni zbor 1907 je Andrej Gabršček kot edini pravi

predstavitelj liberalne stranke uvidel, da je treba za nastop pri volitvah nove obleke in novega časnikarskega gradiva za volitve. Znak navidezno precej čilemu delovanju liberalnonapredne stranke, ki se je proglasila obenem za ljudsko stranko, so dajale nove mlade moči, kakor dr. Puc, dr. Jane in dr. Levpušček, tako da je klerikalna stranka nazivala lahko prelevljeno liberalno stranko stranko koncipijentov. Liberalna stranka je imela v Narodnem skladu in v denarnih zavodih močno oporo. Narodni sklad je plačal lahko vse stroške za mnogobrojne shode ter obilo poplačal vse časnikarske in agitatorne stroške sploh. Kljub temu, da se je vršil nekoliko tednov pred volitvami shod za shodom in se je angažiralo mnogo moči za prirejanje shodov in agitacije, je vendar agrarna stranka v goriški okolici, kjer je sprva nastopila, nadkrilila število liberalnih glasov.

Nova agrarna stranka je, kakor rečeno potegnila za seboj, vse nezadovoljne liberalnonapredne stranke iz razreda posestnikov, obenem je pa pritegnila tudi nekoliko novih moči, ki so poprej nagibali na klerikalno stran.

Nastop agrarne stranke je bil torej edini faktor, ki je rešil pozicijo toliko, da napredna stranka leta 1907 ni docela propadla. Nastop agrarne stranke je seveda lahko liberalni stranki služil kot plašč lastnega neuspeha. — Lahko je trditi v »Soči«, da napredna stranka le zaradi tega ni prodrla, ker so se od nje ocepili agrarci, dejanski pa je pa res, da bi bil brez nastopa agrarcev klerikalni poslanec Fon sijajno prodril.

Kljub temu, da je v agrarni stranki precej po nastopu zavladal precejšen entuzijazem, ta stranka ni napredovala, ni prišlo do jasnega programa niti do organizacije. Dr. Franko, ki je bil poklican za to, ni kazal nikake čilosti ni samostojnosti. Zdelo se je, da agrarna stranka po volitvah zopet premine. Ako ni, kaže ob nedelavnosti dr. Frankota okolnost, da se je ne le ohranilo precejšnje število pristašev, marveč se pomnožilo, da je bila agrarna stranka dejanska potreba.

Pred volitvami v deželni zbor 1908 je bila klerikalna stranka vsled zmage 1907 in vsled pomankanja vsake organizacije v novi agrarni stranki docela gotova vsestranske zmage razun na Krasu in morda v mestni skupini. A še na Krasu je računala na razcepljenost agrarcev in naprednjakov, in v mestni skupini je štela na pomoč kmečkih volilcev, ki so se po novem volilnem redu vthotapili v to kurijo. Po drugi strani je bilo le malo upanja na liberalnonapredni strani, da bi si pridobila stranka kje drugod poslancev nego v mestni skupini in na Krasu. Zavedati pa se je moral g. Gabršček, da pride tudi v splošni

in kmečki kuriji, ako nastopi liberalna stranka sama brez agrarcev, do jako mi-zernega pojava.

Dr. Franko je bil pa docela prepričan, da klerikalizem zmaga na celi črti. Zaradi tega se ne le ni mnogo zmenil za lastno stranko, marveč je bil tudi pripravljen, poravnati se s klerikalci in po poravnavi prepustiti agrarno stranko njeni usodi. — Sprejel bi bil brez drugega tri mandate za agrarno stranko in menda eno mesto v deželni zboru s pogojem, da bi se potem organ agrarne stranke opustil kakor tudi stranka pustila razpasti. Dejanski bi seveda trije agrarni poslanci v deželni zboru tvorili le privesek klerikalne stranke. Slovenci bi bili potem zastopani v deželni zboru z 11 klerikalno-agrarnimi poslanci in s 3 liberalno-naprednimi. No, klerikalci so bili tako gotovi svoje zmage in tako ošabni na skrpučani novi volilni red, da so bili že naprej zmage pijani in so odklonili pogajanje s dr. Frankotom, dasi bi jim edino to omogočilo njihovo veliko name-ravano zmago.

Slepi glede dejanskega položaja so mislili zlahka zmagati agrarce in liberalne naprednjake, ker so itak smatrali agrarce za prikrita liberalce in jih tudi za take razupili. Klerikalci so videli le nezadovoljnost proti liberalnonapredni stranki, niso pa videli pristnega navdušenja v nižjih vrstah agrarne stranke za idejo, naj si kmet pomaga sam in naj se otrese neplodnih klerikalnih in liberalnih kolovodij. Dr. Franko, ki se je bal poraza, ako bi agrarna stranka sama nastopila, je iskal in našel zvezo potem v A. Gabrščku, ki je bil skrajno zadovoljen, da bi bilo mogoče eventualen poraz skriti zopet za hrbet agrarne stranke. Ob skupnem nastopu liberalnoagrarne stranke bi se itak ne moglo konstatirati razmerje glasov. Za slučaj zmage bi se seveda ta moment dal porabiti za liberalno stranko, za slučaj propada pa bi se dalo to napertiti voditeljem agrarne stranke.

(Dalje prih.)

Žrtev shoda za slovenske in hrvatske šole v Istri.

Naši čitatelji se gotovo še spominjajo o shodu, za slovenske in hrvatske šole v Istri, ki ga je priredila jugoslov. soc. dem. stranka v Pulju, dne 8. marca t. l. v veliki dvorani hotela »Belvedere«.

Na tem shodu sta govorila k dnevnemu redu, razven sodrugov Petejana in Haramine, tudi sodruga Jelčić in Lirussi. Prvi je govoril v hrvatskem, drugi pa v italijanskem jeziku. Sodr. Lirussi je govoril v imenu italijanskih sodrugov, ki se pridružijo zahtevi po slovenskih in hrvatskih šolah v Istri. Sodr. Jelčić je pa napadal avstrijsko vlado, ki je največ kriva, da se

Pismo iz Gorice.

V izložbi trgovine Andreja Gabrščka v Trgovskem domu so razstavljene že nekaj dni 3 slike našega goriškega umetnika, slikarja Milana Klemenčiča, ki je c. kr. sodni kanclist v Ajdovščini.

Večja slika predstavlja Sočo na ovinku nad Solkanom. Desni, strmi, z grmovjem porasteni skaloviti breg je v senci, sonce pa z vso močjo pritiska na beli prod levega Sočinega brega. Soča se vije ob skalovitem desnem bregu. V ozadju se vidi državna cesta proti »Dolgi Njivi«, na produ ob reki pa ste dve perici, ki sušite po produ razgrnjeno perilo. Posebno lepo, in to je glavna moč slikarja Klemenčiča, je slikana deroča Soča. Barva vode in struja ob skalnem bregu, ki vodo odganja, da se nalahko zapeni, je prav mojstrsko izdelana. Lepo je pogojen tudi skalnati Sočin breg. Dobro se ujema štafaža, t. j. obe perici, ki sušita perilo. Največ truda pa si je umetnik dal, podati svetlobeli prod v poldanskem svitu. Tudi ta težki predmet je umetnik dobro pogodil, vendar pa se mu ni docela posrečilo, ker bi sicer slika bila res prava umetniško delo.

Druga slika je »Raztrgana Gora« pri Ajdovščini ob zatonu sonca. Solnce je že zašlo za kraško planoto, tako da je podnožje gore v večernem mraku. Le skalnati vrholj »Raztrgane Gore« je žarko razsvetljen po večerni zarji. Tudi ta predmet je jako dobro pogojen, posebno razlika tihega mraka v podnožju nad drevjem in žarečega vrhovnega skalovja.

Tretja slička je manjšega obsega in je jako dobro pogojena barčica na lepo razsvitljenem morju.

Gospod Milan Klemenčič se je učil kratko časa v Monakovem, seveda ni dobil me-cena, ki bi ga bil vzdrževal nadalje, da bi bil svoje študije končal. Bil je siljen umakniti se k svoji družini v zatijše mirne Ajdovščine, kjer po duhomornem uradniškem delu ves svoj prosti čas posveča slikarstvu. V svojem atelieru ima mnogo mičnih študij, ki kažejo veliko njegovo ljubezen do prirode in umetnosti in njegov slikarski talent. Zanimanje naših meščanskih krogov je pač malo za tako redek pojav in dasi obujajo izložene slike precej pozornosti, ni še nikdo omenil našega umetnika, kakor pač gre. To kaže izplost naših boljših goriških krogov, ki se izgubljajo pri malem delu in v mali družbi.

Eden najveselejših pojavov v Gorici je bil dosedaj Pevsko in glasbeno društvo. Osnovano je po istih pravilih kakor Glas-bena Matica v Ljubljani in se menda letos združi z njo kakor podružnica. Društvo vzdržuje šolo za klavir, gosli, koncertni zbor, dijaški zbor solopetje in teorijo, ima izbornega voditelja in pevovodjo, g. da Josipa Michla, gojenca praškega konservatorija in učenca češkega skladatelja Antona Dvořaka. Pevsko in glasbeno društvo je dosedaj priredilo 12 rednih koncertov in številno pevskih večerov. Proizvajalo je le slovanske skladbe velikih mojstrov, posebno Dvořaka, Smetane, Čajkovskega itd. Zanimanje za društvo je bilo sprva jako živo, le zadnje čase je jela pešati vstrajnost pevceev. Koncertni zbor ima redne vaje po 2krat na teden skozi celo leto in menda je to največ krivo, da so se utrudili nekateri stari pevci in da tudi mlajši naraščaj nima posebne volje redno delati. Ravno tako redno, neprestano delo je pa pravi termometer za vrednost družbe. Opažamo tudi pri nas v Gorici, da se odtegujejo takemu delu posebno moči, ki pridejo do ugodnejšega položaja. Dokler je praktikant, uradnik XI. ali X. razreda, še gre. Kakor pa postane ali neodvisen odvetnik, notar,

ali uradnik IX. razreda, pa se zdi že skoraj nekoliko previsok, da bi sodeloval pri pevskem zboru, in seveda tudi prekomoden. Tu se vidi ravno razlika od kulturnih središč kakor so Dunaj Praga ali Gradec, kjer se enaki zboru vzdržujejo desetletja in desetletja, in se dobio v njih tudi pevci, ki praznujejo svojo petindvajsetletnico ali celo štiridesetletnico.

Koncerti Pevskega in glasbenega društva so bili dobro obiskani. Dočim pa se je spočetka zanimal za koncerte srednji stan, prihajajo sedaj boljši krogi in so se jeli zanimati za lepe produkcije tudi Nemci in aristokratske družine. Zato pa pojema zanimanje v meščanskih krogih, kar je zopet značilno. Ti krogi si zaželejajo boljbolj po šumnih zabavah, plesih in varietéjih, — znamenje, da pada niveau naših meščanskih krogov, bolj ko se razširjajo. Premnogo so na tem krivi akademični krogi, ki se, kakor povsod na Slovenskem, tako malo zanimajo za umetnost in vzgojo naroda.

Dočim raste želja delavstva po izobrazbi, pada ona meščanstva in inteligentstva.

Nevaren pojav, ki kaže bodočnost.

—a.

nahaja istrsko slovanstvo v najbednejšem gospodarskem in kulturnem stanju med katerim prebivalstvom štejemo še danes 73% analfabetov.

Govor sodr. Jelčiča je bil tak, da bi mu bili morali pritruditi vsi, ki jim slovensko-hrvatsko ljudsko šolstvo ni prazno agitatorično sredstvo ampak cilj, ki ga moramo uresničiti ako smo odkritosrčni prijatelji napredka in popolnega osamosvojenja istrskega slovenskega ljudstva. Toda mesto odobravanja strani naših narodnjakov, ki so nam očitali vedno mlačnost pri taki zahtevi, smo doživeli, da so oni sami skušali (kar se jim pa ni posrečilo) uničiti kolikor mogoče utis tega shoda in po časnikih so pripovedovali, da so naši govorniki ščuvali ljudstvo proti vladni proti cesarju itd.

Tega mnenja je bila tudi pulaska redarstvena oblast, ki je v najintimnejši zvezi s hrvatskimi narodnjaki v Pulju, v kateri tvori takorekoč odločujočo in gospodujočo večino. Ta pulaska redarstvena oblast si je prevzela v častno dolžnost preganjati tamonje sode druge posebno pa one, ki so slovenskega pokoljenja. Tako je zatočila sodruga Jelčiča in Lirussi-ja. Prvega radi zločinstva žaljenja njega veličanstva, radi žaljenja častništva in radi ščuvanja ljudstva zoper javni red. Drugi pa, sodr. Lirussi je bil zatožen radi ščuvanja ljudstva zoper puljski občinski upravni odbor, ki je hotel naložiti mestu novih dolgov.

V petek dne 8. t. m. se je vršila v Rovinju sodna obravnava proti sodr. Jelčiču in Lirussiju in sicer, po predlogu vladnega zastopnika, tajno.

Agenti redarstvene oblasti Hingel, Postič in Pogorelec izjavijo pod prisego v smislu obtožnice. Tudi redarstveni uradnik Adnac priča v smislu obtožnice. Priče sodrugi Perkovič, Haramina, Butignoni, Gambaro Blažina in Godina pa izjavijo da ni res, da bi bila omenjena sodruga se izjavila na shodu v dvorani hotela „Belvedere“ v smislu obtožnice. Prvi in drugi sta govorila samo o slovensko hrvatskem ljudsko šolskem vprašanju. Napadala sta pač centralno in deželno vladno, ki pušča istrsko slovensko ljudstvo v analfabetizmu in v gmotni bedi, nikakor pa ni žalil prvi osebe cesarjeve, ker bi bilo to sploh nesmiselno, ni žalil častnikov kakor tudi nista ne eden ne drugi ščuvala navzode zoper javni red ali celo zoper puljski občinski upravni odbor. Sodruga Petejan in Kermolj pritrudita izjavo prejšnjih sodrugov in dodata še, da omenjeni redarstveni agenti *gotovo so razumeli govornika napačno posebno pa, ker niso (agenti) na visocini razumeli političnih govorov.* Toda kljub temu je obsodilo sodišče sodruga Jelčiča na **tri tedne zapora z dvema postji** in sicer radi ščuvanja zoper javni red oprostec ga zločinstva žaljenja veličanstva. Sodruga Lirussi je bil pa oproščen vsled izjave komisarija Ošti-ja, ki je povedal, da besede, ki jih je govoril sodr. Lirussi so v splošni navadi med tržaškimi govorniki, na katere besede pa da se tržaška policija niti ne ozira.

Tak je bil epilog shoda, ki so ga priredili puljski sodrugi za slovenske in hrvatske šole v Istri in upravičeno smemo trditi, da so k tej kazni sodruga Jelčiča prispevali gotovo tudi puljski hrvatski narodnjaki. Puljsko redarstveno oblast pa bi naprosili, da pošlje drugič na politične shode svoje politične naobražene komisarije mesto navadnih agentov, ki vidijo v vsaki besedi, ki je ne razumejo, žaljenje veličanstva.

Seveda, če je to konec omenjenega shoda, ni še konec boja za slovensko-hrvatsko ljudsko šolstvo v Istri, ampak šli bomo v tem boju naprej ne ozirajoč se na žrtve, ki bi nas stal.

Sodruga Jelčič, pa naj bo gotov, da mu ta kazen samo poveča simpatije, ki jih je užival do sedaj med puljskim delavstvom. Toliko za danes.

RAZNO.

V proračunskem odseku

je poslanec dr. Adler zahteval, naj se podvoji število obrtnih nadzornikov ter naj se nastavi pri obrtnih nadzorništvi tudi zdravniki in uradniki iz delavskega stanu. V ta namen naj se zviša kredit za obrtno nadzorstvo za 1,500.000 kron in sicer že letos za 700.000 kron. Trgovinski minister dr. Fiedler je obljubil, da se zavzame za ta predlog, ki je bil v odseku soglasno sprejet.

Dvotretjinska večina za pomnoženje rekrutov

je baje že zagotovljena baronu Becku. V zadnji uri se sicer sliši, da delajo Čehi ne-

koliko težav, toda sodeč po pisavi «merodajnih» čeških listov bodo pravočasno vložili tilnik in zlezli pod Beckov jarem. — Vlada računa, da pride nujni predlog agrarnega grefa Kolovrata, ki zahteva 500 rekrutov za deželno brambo, še tekom tega tedna pod streho. Tudi v tem slučaju se kaže, da je meščanskim strankam vsa politika navadna kupčija. Kajti načeloma je za vsako stranko le dvoje mogoče; Ali je deželni brambi treba več rekrutov, ali pa jih ji ni treba. Če smatra stranka, da je zvišanje koristno, tedaj je naravno, da glasuje za. Če pa misli, da je škodljivo, tedaj bi bila nepoštena, ako ne bi glasovala proti. Ampak buržoazne stranke danes nikakor ne morejo dovoliti zvišanja, jutri smatrajo pa za najvišjo patriotsko dolžnost, da koncedirajo brambovskemu ministru vse, kar zahteva, in če mogoče, da mu vsilijo še nekoliko več. V resnici so to kравje kupčije; oni pa pravijo temu načelna politika. Pa imajo prav. Kajti kakor se vidi, se volilci še niso naveličali tega slepomišljenja.

Samomor užaljene duše.

Papeški grof prodaja svojo hčer.

V torek dne 5. t. m. je skočila na Dunaju na Elizabetini promenadi v Dunajčico mlado dekle. Po preiskavi se je dognalo da je grofica 19-letna Mici Veith, hčerka rimskega grofa Marcela Veitha. — Ubogo dekle je že od 14. leta naprej živela nemoralno življenje v katero jo je silil njen lastni oče. Policija je vse to izvedela in pozvala očeta na zaslišanje. Pri zaslišanju je ta vrli oče in mož, komur je dal papež grofovstvo baje radi vrle vzgoje svoje hčerke, tajil, toda ni se mu posrečilo utajiti.

V stanovanju je našla policija dnevnik, ki ga je nesrečna grofica sama vodila. V ta dnevnik je pisala grofica vsak dan svoje dogodljaje in tudi koliko je dobila od prodajanja same sebe. Opisano je koliko je dobila vsega skupaj, koliko je izdala, in koliko je uporabil njen oče. Osobito pa so interesantna in do solz ginljiva nekatera mesta v dnevniku kamor toži o duševnih mukah, ki jih je trpela od početka, ko je bila prisiljena od svojega očeta prodajati svoje telo razkošnemu meščanskemu samstvu. Tiho, mirno toda ginljivo se vije iz dnevnika kletev užaljene duše mlade grofice, katere samomor nam nudi sedaj pogled v lužo rimske in meščanske morale.

Iz dnevnika je razvidno tudi, da je upletenih v to zadevo še več drugih visokih gospodov, katere sedaj redarstvena oblast zasleduje.

Mi upamo, da se posreči dunajski redarstveni oblasti razkrinkati popolnoma razkošno in nemoralno življenje nekaterih „boljših“ slojev, ki stane toliko življenskih žrtev ena izmed katerih je tudi nesrečna Mici Veith, ki se ji je zastudila do duše gnojnica katere se ni mogla več oteti in raje nego živeti nemoralno življenje, si je pretrgala nit svojega mladega a nesrečnega življenja.

Koliko veljajo misijoni?

Na nekem kongresu «Katoliških učenjakov» je monsigniore Baumgarten poročal o misijonih in naštel svote, ki so bile tekom 19. stoletja porabljene za misijone. Nabrali in izdali so društvo

za razširjanje vere	275,000.000
društvo sv. Bonifacija	36,000.000
društvo detinstva Jezusovega	87,000.000
afričansko društvo nemških katoličanov	1,500.000
misijonsko društvo sv. Ljudevita	18,000.000
društvo sv. dežele	340.000
društvo angeljev varuhov	410.000
društvo za Knechtsted in	105.000
društvo za uboge zamorske otroke v srednji Afriki	580.000
sodalita sv. Petra Clare	530.000
Leopoldinska ustanova	1,100.000
društvo za katoliške misijonarje na vzhodu	3,640.000
protisuženjsko društvo	120.000
nabiranje velikega petka za sv. deželo	500.000
epifanska zbirka za misijone	2,000.000
neznana društva	6,000.000
posebne zbirke v Nemčiji	2,000.000
posebne zbirke v drugih deželah	20,000.000
propaganda	100,000.000
razstave	11,000.000
premoženje misijonarjev	23,000.000
darila naravnost misijonarjem	15,000.000
vzgojevalni doneski	95,000.000
darila sv. stolice	22,000.000
skupaj mark	721,825.000

Razen tega je bilo porabljeno okrog 780,000.000 mark denarja, ki se ne more detaljno izkazati — skupaj torej okrog

poldruga milijarde. Vprašanja: Koliko velja spreobrnitev enega divjaka? Koliko več koristnega bi se lahko storilo za poldrugo milijardo?

DRUŠTVO LJUDSKI ODER V TRSTU.

V nedeljo dne 17. t. m.

privedi v veliki dvorani Delavskega doma ul. Boschetto 5, II. nad. Dramatično predstavo. Predstavljaljo se bo žaloigro v 4 dejanjih

SIN

Spisal ENGELBERT GANGL.

Začetek ob 8 uri točno zvečer — Vstopnina 40 vin. za osebo. K obilni udeležbi vabi **ODBOR.**

Dne 21. in 22. t. m.

PREDAVA

v veliki dvorani Delavskega doma ul. Boschetto 5, II. nad. veliki slovenski pisatelj

IVAN CANKAR

in sicer:

V četrtek dne 21. t. m. ob 8^{1/2} uri zvečer

o predmetu:

Trubar in trubarjeve slavnosti.

V petek dne 22. t. m. ob 8^{1/2} uri zvečer

o predmetu:

SLOVENSKA PROZA.

Vstopnina 20 vin. za osebo.

Na ti dve zanimivi predavanji velikega slovenskega beletrista opozarjamo slovenske delavce že danes prepričani, da pridejo na predavanje v velikem številu.

Domače stvari.

„Slovenski Narod“ ni hotel in noče slušati naših svaril pred „dopisi iz Trsta“. Povedali smo mu, da so dopisi, ki jih pošiljajo tržaški narodni matadorji izven tržaškim listom nevarni resnosti in vzgledu časnikov. Stvar je navsezadnje popolnoma naravna. Tržaškimi narodnjakom ni do resnosti slovenskega časopisja, ker njim se ne gre da podajo ljudstvu resnično sliko razmer, marveč samo za reklamo. Da je to resnica nam je v dokaz nezaupanje in pomilovanje, ki vživa „Einost“ tudi med resnično slov. tržaško inteligenco in še boljši dokaz so nam nekateri slovenski listi, ki odklanjajo dopise tržaških narodnjakov, pri katerih so se že velikokrat opekli. Tudi ne smemo pozabiti, da je bila in je otroško-smešna in lažnjiva pisava „Edinosti“ veliko kriva, da so nas smatrali in nas tuk. italijani smatrajo še dandanes za nekaj otroško najivni narod, ki ni pristopen resnemu kulturnemu tekmovanju napredujočega človeštva.

To čuti „Edinost“ prav dobro. Ona ve, da ne zaležejo prav nič članki, ki jih je objavila proti tuk. soc. demokraciji in sicer deloma radi izgubljenega kredita, deloma pa ker so že sami na sebi neresnični in če tudi bombastični, ne vplivajo in ne morejo vplivati na one tržaške Slovence, ki motrijo položaj z lastnimi očmi, ki presoajo razmere z lastnimi možgani vsled česar jih pisava in najivno lažnjivi dokazi „Edinosti“ ne morejo sugestijonirati. In da je to res, nam je v dokaz vedno naraščajoče število slovenskega socialističnega delavstva in vedno večje število slovenske inteligence, ki se oprošča dosedanjih neutemeljenih narodnih predsodkov in pristopa v vrste socialne demokracije.

Toda, rekli smo, da „Slov. Nar.“ noče poslušati naših svaril pred tržaškimi narodnimi matadorji, ki so mu poslali nov dopis, ki ga je objavil v svoji 111. št. in s katerim se je pred resnim svetom zopet pošteno osmešil.

«Slovenski delavci v Trstu odpirajo oči» — pravi „Slov. Nar.“ v članku iz Trsta. V tem članku pravi „Slov. Nar.“ da so imeli prejšnja leta na prvi majnik tržaški socialisti vsi en skupen shod in šele letos so priredili slovenski svojega italijanski pa svojega „Slov. Nar.“ se je zlagal, ker na prvi majnik so prirejali tržaški socialisti vedno dva shoda. Enega slovenski in enega italijanski socialisti in sicer kakor tudi letos, na enem in istem prostoru kjer je na eni tribuni govoril slov. na drugi pa ital. govornik. Ni res, da so si pridobili tržaški socialisti naslov „Rdeča kamora“. Res je samo, da o tem naslovu ne ve

nihče razun „Slov. Naroda“ in onega dastega dopisnika iz Trsta, ki si je to baje izmislil v trenutku, ko je pisal članek.

„Slov. Narod“ ve tudi, da se je na javni shodih vedno zvižgalo slov. govornikom pa da je ljudstvo odhajalo, ko se je govorilo slovenski. To moramo priznati tudi mi, toda priznati je treba tudi, da se je godilo ravno tako ital. govornikom, kar so bili Slovenci v večini. To pa zato, ker prihajajo na javne shode tudi nesocialistične in druge narodnosti in smešno, neumnost je očitati krivdo ital. sodrugov če so ital. nacionalci zvižgali nam, ali očitati krivdo nam (kakor delajo to ital. narodnjaki) če so slov. narodnjaki zvižgali ital. soc. govornikom. To je ravno tako smešno, kakor, da bi se očitalo liberalcem če bi na liberalnem shodu zvižgali klerikalni Tavčarju.

„Slov. Narod“ ve tudi, da je vladna med slov. socialisti v Trstu vedno nedovoljnost proti ital. somišljenikom. No, mu povemo, da to ni res. Med slov. ital. socialisti v Trstu ni bilo in ga tudi nobenega spora. Če pa smo priredili letni sami svojo veselico na katerej je bilo mož zoih 1500 delavcev, je samo zato, ker jugoslov. soc. dem. v Trstu vidno narašča dan za dnem. Če bi bili priredili še par leti veselico sami zase, bi se nam bilo lahko smejalo, udeležba bi bila pičila. Tudi ni mogoče najti prostora za skupno veselico na katero bi prišlo prav gotovo do 6000 oseb.

Iz vsega tega je razvidno, da je naravnost smešno pripisovati to emancipacijo (kakor jo imenuje Narod) N. D. O. račun katere se tržaško slovensko delavstvo samo smeje in zabava.

„Slovenski Narod“ ve tudi, da so slov. socialisti pri ozihih volitvah v državni zbor leta 1901 morali glasovati na povelje ital. sodrugov za Italijana Hortisa mesto za Slovenca Ribaža. To je zopet laž, ker vsi slov. socialistični delavci so takoj po prvih volitvah omenjenega leta prinesli svoje volilne legitimacije sodr. Kopaču, ki jih potem ni dal več iz rok.

Upamo, da smo tako dokazali „Slov. Nar.“ neresniso izvajanju tržaškega dopisnika, kateremu naj se zahvali za zopetno blamažo pred resnim svetom na katerega bi moral računati tudi „Slov. Nar.“ veliko več nego na smešne voditelje N. D. O. katerih glavni vspeh je ta, da so se osmešili same sebe in da bodo osmešili marsikoga, ki v svoji najivni neprevidnosti leti za trenutnimi vspehi, ki sicer navdušujejo a z enako silo tudi uničujejo.

Rodoljubna konkurenca. Rodoljub biti, je pač lepa reč na tem svetu. Naši rodoljubi vedo to prav dobro, zato pa izključijo iz naroda vsakogar, ki si je upal nastopiti kedaj proti tej idealni narodni ustanovi, ki prihaja počasi v nekaj fevdalizem. Tudi tržaški Slovenci niso brez rodoljubov, in tudi tu žive taki ljudje prav ugodno in skušajo dan za dnem zboljšati si svojo rodoljubno pozicijo na račun narodnega navdušenja.

Kakor je znano je tem ljudem dovoljeno vse, kar je v njihovo korist, če tudi na škodo najpotrebnejših narodnih ustanov.

Tako smo dobili te dni v roke žigice slične popolnoma žigicam družbe sv. Cirila in Metoda toda ne v nje prid temveč v korist tržaškega trgovskega izobraževalnega društva t. j. proti žigicam družbe sv. Cirila in Metoda katera družba je na vse zadnje veliko bolj važna in koristna nego je trgovsko izobraževalno društvo v Trstu, ki ima svojo oporo v trgovsko-obrtni zadrugi.

Človek bi mislil spočetka, da so izdali te žigice naši klerikalci. Toda ne. Žigice je izdal eden znanih tržaških rodoljubov in sicer ravnatelj tržaške posojilnice in hranilnice, ki je ob enem tudi predsednik tržaškega trgovskega izobraževalnega društva gospod *Uličkar*. Ta gospod, je tedaj izdal te žigice in jih menda tudi založil. Ni dovolj tedaj, da ima ta gospod že precej mastno plačo kot ravnatelj, in ni dovolj, da ima tudi svojo posebno agenturo (Uličkar & Comp.) če prav je težko dovoljeno ravnat. posojilnici imeti še posebne posle, treba je bilo tedaj postati menda tudi založnik omenjenih žigalic, ki so podobne vžigalicam družbe sv. Cirila in Metoda nalašč v svrhu konkurenca.

Tržaška „Edinost“, ki se je zagnala s vsvo silo v klerikalce radi njihovih žigic v prid obmejnim Slovincem, molči o teh vžigalicah kakor grob in kakor bi sploh ne vedela da se jih je izdalo.

Ko je izdala zaloga (Proweditorio) tržaških jestvinčarjev žigice podobne žigicam „Legge Nazionale“ se je uprlo vse italijansko čaršopije, češ, da se hoče tako delati konkurenco leginim žigicam. O žigicah pa, ki

so očitno samo v konkurenci Ciril-
Metodijevim „Edinost“ molči.

Čemu bi pa govorila? Žigice ni izdal ne
klerikalcev ne socialistov ampak narodni ro-
doljub. In kaj vse ni dovoljeno rodoljubom,
posebno pa, ko erpajo iz treh bogatih
virov dohodke v lastne koristi.

Prašamo pa, kako se strinjajo s temi ži-
gicami voditelji tržaške narodne stranke
in voditelji kranjskega liberalizma, katerim
bi morale biti pač vse eno klerikalne ali
rodoljubne žigice, posebno če so narejene
poslednje nalašč v konkurenci Ciril-
Metodijevih.

Želeli bi vsekakor nekoliko pojasnila.

Surovosti voditeljev N. D. O.
ni konca ne kraja. Lopovstva, ki jih uga-
njajo ti Musolinovi učenci v najnovejših
časih proti vsakemu, ki ne odobrava nji-
hovega početja, presegajo že vse meje
skrajnosti. Ni treba, da je človek ravno
socialni demokrat tudi ni treba da simpa-
tizira s socialistično stranko. Ne. Dovolj je
da misli človek z svojimi možgani pa je
že izobčen iz naroda in skuša se mu ško-
dovati s vsemi zavratnimi sredstvi. Skuša
se ga najprej gmotno uničiti potem pa —
kar je še najhujše — se ga zavratno na-
pada po ulicah po noči in v raznih na-
rodnih gostilnah v katere ne bo kmalu
več varno zahajati brez revolverja v roki.

Tako se je zavratno napadlo v sredo
zvečer ekstermističnega gosp. Vekoslava Mraka.
Gospod Mrak je socialni demokrat. To je
izjavil že večkrat nekaterim svojim prijateljem
s katerimi se snide večkrat in s katerimi
razpravlja o socializmu in drugih socialnih
vprašanjih. — Gospod Mrak ima to nesre-
čo, da misli s svojo glavo in je imel
zraven še toliko poguma, da se je izjavil
pred narodnimi trabanti proti N. D. O. kot
delavstvu in tržaškemu slovenstvu škodljivi
organizaciji. V Trstu pomenjajo take izjave
ravno toliko kolikor si nakopati nase na-
rodno «anatemo».

V sredo zvečer se je nahajal gospod
Mrak z nekaterimi visokošolci in drugimi
znanci v gostilni konsumnega društva v
Rojanu na neki domači zabavi kamor je
bil povabljen. Kakor navadno je prišlo do
debate o politiki, o socializmu, o smešni
N. D. O. itd. Kmalu so začeli žaliti in na-
padati gospoda Mraka z raznimi psovkami
in takimi izrazi, ki niso ravno lepodoneči.
V tej debati se je pa posebno zaril v gosp.
Mraka gosp. Cvek. Toda z Mrakom sta šla
v srednjo sobo, kjer je g. Mrak razložil g.
Cveku nesmiselnost njegovih trditvev. Gosp.
Cvek je bil s tem zadovoljen in sta se
oba sporazumela. Tu pa se je zgodilo to-
lajstvo.

Ko odpre g. Mrak vrata, v prejšnjo sobo
tedaj stopi predežen krumir Jaklič, nagovori g.
Mraka v nemškem jeziku in govorec na-
dalje, že vas poznam, vi zapeljujete našo
mladino, je ugasnil tuč v sobi in pričel
tepti gospoda Mraka na tah način, da
ima gospod Mrak vso levo roko opraskano
in otečeno in poškodovano ima tudi
glavo. Jaklič je vrgel naposled gosp.
Mraka v steklena vrata in le čuda je, da
med tem, ko se je šipa razbila se ni do-
godilo Mraku kaj hujšega.

Temu prizoru sta prisostovala tudi dva
redarstvena uradnika. Eden izmed poslednjih
ki je doktor, in ki je pil pred tednom z
gospodom Mrakom bratovščino, je dal
aretirati g. Mraka češ, da se mora legiti-
mirati na policiji kdo je (?) Ta gospod
je dr. Irgolič, ki je začel gospoda Mraka
sam osebno žaliti. Ko mu je gospod Mrak
povedal par britkih resnic se je g. Irgolič
znesel nad njim na način, ki je vsekakor
karakterističen. Prijatelj in tovariš akade-
mikov se je premenil v policaja. Vsekakor
žalosten način maščevanja.

Biti psovani, žaljeni, tepeni in nazadnje
brez vsakega vzroka aretirani, ker noče
brezposlejno trobiti v rog trabantov okoli
N. D. O. in Narodnega Doma.

Daleč je prišlo pri nas, po nastopu
najnižjih izmečkov današnje družbe, ki jih
pa tržaški narodnjaki potrebujejo, kakor
sikare proti poštenim slovenskim tr-
žaškim prebivalstvom.

To je tedaj pravo pravcato lopovstvo,
za katero bodo razni odgovarjali pred
sodiščem.

Gospoda Mraka se je na Koroškem
gmotno popolnoma uničilo radi njegovega
slovenstva. Odtujil si je sorodnike, tako da
se mora ubijati sedaj kot ekstermist ter se
boriti v Trstu z največjimi težavami. In
radi tega, ker ne mara trobiti v rog na-
rodnjastva, so ga skušali najprej tudi v
Trstu naši narodnjaki gmotno uničiti (kar
se jim je tudi posrečilo) sedaj ga pa za-
vratno napadajo.

Pač britka stran umazane zgodovine tr-
žaškega narodnega trantstva.

Kdo ima prav? Iz člankov, ki jih
priobčuje sodr. dr. Hinko Tuma v našem
listu in iz njegovih govorov o socializmu
in narodnosti in drugih socialnih in gospo-
darskih vprašanjih je razvidno, da so nje-
govi pojmi o socializmu popolnoma jasni
t. j. da je popoln in odkritosrčen socialni
demokrat in da je akceptiral popolnoma
program naše stranke. Bila je tedaj le na-
ravna posledica njegovih načel in njegovega
svetovnega naziranja, da je, kot pošten
politik, vstopil v socialistično stranko, t. j.
v stranko, ki zastopa to po čemer sam
stremi in hrepeni.

Tedaj se je pa zgodilo nekaj popolnoma
navadnega. Slovenski rodoljubi so se vsedli
k mizi in opisali dr. Tuma kot moža, ki
je v največjo nevarnost in v škodo slo-
venskemu narodu. V Gorici sami pa se
je vsedel k mizi človek, čegar mati ni
nikdar znala dobro italijanskega jezika, ter
napisal članek za glasilo tržaških Mazzini-
ancev, „Emancipazione“ v katerem doka-
zuje, da je dr. Tuma sam slovenski šovin-
ist in, da ni njegov socializem nič drugega
nego krinka pod katero mu bo v imenu
internacionalizma, vspešneje bojevali se
zoper italijane in za ekspanzivo slovenstva
proti jugu, na italijanska tla.

Zoper katero narodnost se je zgrešil
pravzaprav sodr. dr. Tuma? Zoper itali-
jansko ali zoper slovensko? Mi bi radi
vedeli, kajti iz uvodnih člankov „Slov.
Naroda“ in „Emancipazione“ smo prisiljeni
misliti, da je dr. Tuma slovenski šovinist
in narodni izdajalec. „Slov. Narod“ pravi,
da bo dr. Tuma prodal ves slovenski narod
v eni sami bitki.

In ta večna, a ob enem smešna narodna
komedija, se vleče od kar ekzistira socia-
listična stranka.

Dokler je bil dr. Tuma še pristaš go-
riške napredne stranke ni bil še nevaren
italijanski narodnosti. Nevaren je postal
še le ko je postal socialni demokrat.

Iz vsega je razvidno samo, da je pot, ki
jo je nastopil dr. Tuma popolnoma jasna
in pravilna in da je tista, ki vodi do uni-
čenja narodnega šovinizma in do socialne
in gospodarske enakosti. Da ga napadajo
meščanski listi i slov. i ital. narodnosti
se ne čudimo, in on sam je gotovo tudi
pričakoval ta nastop proti njemu. Toda
smešno je pa, da ga kažejo naši kot narod-
nega izdajalca, italijani pa kot slovenskega
šovinista.

Gospode bi prosili, da se snidejo na
kompromisno sejo in tam preštudirajo ter
nam potem povedo kaj je prav za prav
dr. Tuma.

Seveda se to ne bo zgodilo ampak i eni
i drugi bodo igrali slepomišno in avgušti-
novno politiko še nadalje v škodo celokup-
nega proletarijata.

Tako dolgega predpusta že dolgo
nismo imeli, kakršen je letošnji, zlasti v
Trstu. Tam je bil prvega majnika še dan
za maškarado in za Kurentove burke.
Tako so ondotni narodnjaki izpremenili
pratiko. Drugače si ni mogoče razlagati, da
je našemljena «Narodna (!) delavska (!) or-
ganizacija» praznovala — prvi majnik.
Narodnjaki, ki praznujejo internacionalni
praznik — to je pač snov za burko. Se-
veda diši stvar nekoliko po tragikomediji,
kajti za to groteskno praznovanje ni bila
merodajna dobra volja voditeljev narod-
njaške organizacije, ampak — hočeš, nočeš,
moraš! Godilo se je njenim generalom
nekam tako, kakor znani lisici, ki «ni
marala» grozdja. Kar so prvotno namera-
vali, ni bilo nikakršno praznovanje, ampak
hoteli so socialnim demokratom pokvariti
praznovanje. Od tvrde do tvrde so ro-
mali, naznanjati, da bodo njihov udje prvega
majnika delali; doživeli so pa povsod bla-
mažo, da se jim je menjalo na obrazu več
barv, nego jih ima trobojnica, kajti povsod
se jim je ironično povedalo, da se na delo
njih udov ne reflektira, ker ni vozu nič
pomagano, če teče samo — peto kolo. In
iz te zadrege so si pomagali tako, da so
proklamirali praznovanje prvega majnika.
Tisti praznik, ki ga je dekretiral medna-
rodni socialistični kongres, praznuje
narodnjaška organizacija, pa še ne vé, kako
se roga sama sebi. Praznovanje prvega
majnika je manifestacija zoper kapitalistični
družabni red, za katerega se «bojuje» na-
rodnjaška organizacija; manifestacija za
osemurni delavnik, katerega ovira narod-
njaška organizacija s krumirstvom; mani-
festacija proti militarizmu, ki je narodnjaški
organizaciji najvišji idol; manifestacija zo-
per nacionalni šovinizem, zaradi katerega
se je narodnjaška organizacija ustanovila!
Samo rdeče zastave je bilo še treba na
«Narodnem Domu», pa bi bila satira po-
polnoma. In taka četa, ki sama ne vé, kaj
da je, bi rada, da bi se jo smatralo za
resno!

Iz „Rdečega Prapora“.

Dopis iz Križa. Naš še precej poznani
general armade Marijinih hčera, don Furlan,
ki tolmači Kristusov nauk ljubezni še pre-
cej po svoje, je izvršil pretečeni teden zopet
svoje navadno lopovstvo, ki je vredno po-
tomca slavniških španjskih inkvizitorjev.

Ta gospod Furlan je namreč pretepal s
palico otroke, ki niso znali katekizma na
pamet. Pretepel jih je pa tako, da se na
telesu otrok poznajo še danes črni znaki
udarcev še precej debele palice.

Ako se naši otroci v teh lepih pomla-
danskih dneh raje zabavajo v probujeni
naravi, mesto, da bi si mučili možgane iz
Furlanove knjige modrosti, s tem mislimo
da niso še zaslužili kazni, s katero jih tr-
pinči naš dušni pastir prav, kakor ruski
krvnik ruske karcerate.

Tako zamore ravhati z otroci samo mož,
ki ne pozna očetovske ljubezni in potr-
pljenja, ki ga je treba imeti z otroci, ako
se hoče narediti iz njih nekaj pametnega.
Gospod Furlan bi mogel vedeti, da s su-
rovostjo se širi samo surovost, s sovražstvom
sovražstvo. Ljubezen in znanje se pa uči z
ljubeznijo in znanjem. Toda kaj njemu mar
ljubezen in znanost.

To pa kar je počenjal z našimi otroci
pretečeni teden, to presega vse meje in
temu mora biti enkrat konec.

Starišem tepenih otrok povemo, da v
Trstu je za take reči sodišče, gospodu
Furlanu pa da bomo govorili z njim še na
drugem mestu.

Toliko za danes.

Iz Logatec. «Delavsko izobraževalno,
podporno in pravovarstveno društvo» v
Logatecu priredi 17. t. m. (v nedeljo) pre-
davanje v prostorih g. Korenčana. Predaval
bo pravnik L. Lotrič «o socialnem pomenu
katoliške cerkve v sedanjem družabnem
redu».

**Okrajna bolniška blagajna v
Trstu.** — Število bolnikov ostalo od
XVIII. tedna (od 26. aprila do 2. maja) je
1068. Št. novih bolnikov, ki dobivajo sub-
vencije v XIX. tednu t. j. od 2. do 9. maja je
666. Število odpadlih bolnikov v poslednjem
tednu je 564. Odpadlo je tedaj 7410 dni
subvencije. Bolnikov, ki uživajo subvencijo
ostane v blagajni še 1170 od katerih zdra-
vijo specialisti 328 bolnikov in sicer 125
radi spolnih in kožnih bolezni 163 bolnikov
je pa v bolnišnici.

Od 1. januarja pa do 9. maja je bilo
naznanjenih 11.718 novih bolnikov, od-
padlo jih je pa 11.730 t. j. 157.684 dni bolezni.

Blagajni naznanjenih porodov je bilo v
pretečenem tednu 12 in 5 članov je umrlo.
Od prvega januarja pa do 9. maja
šteje bolniška blagajna 194 porodov in
145 slučajev smrti.

Porodnih, bolniških podpor in podpor
v slučaju smrti se je izplačalo v preteče-
nem tednu 15.582'72 K.

Od prvega januarja pa do 9. maja se
plačalo 364.936'95 K podpor.

DOPISI.

GORIŠKO.

Iz Tolminskega. (—ap.) Gotovo
se začudite g. urednik, ko dobite dopis
iz naših klerikalno-liberalnih gorskih trd-
njav. In vendar nas je tudi tu nekaj —
ne gledé na železničarje in na skupino iz
Otalesa, ki mislimo in čutimo socialistično.
Nekaj jih je tudi — osobito iz učiteljstva,
ki le od daleč in skrivaj simpatizirajo s
socializmom. Dalje slednji ne gre, de-
lama vsled tega, ker se niso še zadostno
poglobili v idejo, deloma vsled bojzani
pred klerikalno — birokratično šolsko
upravo in pred — narodnjaškimi popi.

I prvi i drugi t. j. pravi socialisti in
oni, ki so tem že prav blizu, socialisti brez
pomisleka z liberalci v boj zoper skupnega
sovražnika — klerikalizem, četudi so se
tudi drugi že zdavno odpovedali liberalizmu,
ki je pri nas posebljen v „Soči“ in nje
lastniku A. Gabrščeku.

To skupno nastopanje velja posebno za
kulturna vprašanja in je bilo upravičeno
do zadnjih časov, ko nismo še imeli lastne
strehe. Sedaj pa, ko se je začelo čilejšje
socialistično gibanje po celi deželi tudi
med kmetskim prebivalstvom, treba, da
zavzemamo vedno in povsod svoje posebno
stališče. Prej ali slej mora povsod izbruhniti
kulturni boj tudi proti — liberalizmu, ko-
likor je nekulturen. In nekulturnega je v
liberalizmu obilo, cel Avgijev hlev.

Treba je pričeti ta boj povsod v vsakem
kotu naše slovenske domovine, da čimprej
pometemo v tem hlevu in izvijemo kleri-
kalcem iz rok orožje, ki ga imajo proti
liberalizmu.

Ako že nastopimo iz faktičnih ozirov
skupno z liberalci, zgodi se to z večjo
previdnostjo kot doslej. Liberalci ne poznajo
hvaležnosti, ko nas več ne potrebujejo,
namečejo blata na nas in izključijo nas iz
naroda. Dokaz: zadnje deželnozborske vo-
litve in slučaj dr. Tume.

Smo boljši in poštenjši od klerikalcev
in liberalcev, uvajamo eno moraló v javno
in zasebno življenje, da si ohranimo trdno
oporo v nas samih in pridobimo zaupanje
ljudstva.

Predvsem pa se lotimo dela, vztrajnega,
neumornega, in se združujemo, ker le v
skupnosti je moč za težki boj, ki nas
čaka.

Načrtal sem nekaj program za somišlje-
nike v gorah in bi si želel o njem disku-
zije. Jaz se vsekakor kmalu zopet oglašim.

**Rihenberga. Rihenberški dušni pa-
stir in „kšeft“.** Pred kratkim je zgubilo
neko ubogo dekletko novčarko v kateri je
hranila nekaj krvavo prislužnega denarja
in še nekaj drugih dragocenosti.

Upajoč, da dobi svoje bogastvo nazaj,
se je obrnila do tuk. dušnega pastirja, g.
Štrancarja, proseč ga, da bi naznanil to v
cerkvi ter poprosil vaščane, da če najdejo
novčarko jo vrnejo njej.

Toda, kakor se spodobi spodobnim lju-
dem, tako je naredil tudi gospod Štrancar.
Najprej je razžalil dekletko s sumničanjem češ,
kje da je dobila tiste dragocenosti, o ka-
terih govori, da jih je imela v novčarki.
Odgovorila mu je, da je delala in si jih
je potem kupila. Toda gospodu Štrancarju
ni šlo v glavo. «Zastonj se ne dobi ničesar»
tako ji je odgovoril. «Sicer pa —
je nadaljeval — bi že naznanil v cerkvi
če mi daste 15 krajerjev.

Dotičnemu dekletu in drugim tamošnjim
vaščanom se je zdelo morda postopanje g.
Štrancarja nekoliko — bi se reklo — ne
preveč odgovarjajoče božjim zapovedim.
Toda mi poznamo take tičke in se prav
nič ne čudimo.

(Far ne naredi zastonj ničesar. Op. ur.)

Nabrežina. Klerikalna požrešnost.
Tukajšnja cerkev ima namreč veliko zem-
ljišča, ki ga daje v najem kmetovalcem.
Le ti so napravili pogosto s tukajšnjim
župnikom Čargom razne pogodbe za deset
in več let, v katerih pogodbah je rečeno,
da bodo plačevali najemnino ob koncu
vsacega leta postecipatno.

Letos pa zahteva gospod Čargo od na-
jemnikov, da plačajo najemnino za vsako
leto naprej (antecipatno) a ob enem tudi
obresti od prejšnjega postecipatnega plače-
vanja. Zraven vsega tega pa (čujte) tudi
poštne troške, ki jih je imela cerkev pri
razpošiljanju teh obvestil.

Kmetovalce je tako postopanje upravi-
čeno razjezilo, kajti je proti sklenjeni po-
godbi in ni niti pošteno. Toda gosp. Čargo
jim je pokazal neke papirje v katerih je
baje rečeno, da je prišel tak ukaz od
škofijstva.

Nekateri so že obdelali zemljo, napravili
vinograde in potrosili v to svrhu že več
sto kron. Sedaj pa ko je vse to narejeno,
pa pride gospod Čargo in jim prinese
škofijski ukaz v katerem je rečeno, da
škofijstvo ne dovoli obdelovati tako zemljo.
Zakaj pa ne? Zakaj pa so vzeli kmetje
zemljo v najem? In vse to pride od škofije.
In če pride vse to od škofije, bi prosili
tudi gospoda Čargota, kdaj pa pride ukaz,
da se obračuna denar (par sto kron) od
klerikalnega strokovnega društva, ki niti
ne ekzistira več. Tega denarja se noče vr-
niti bivšim članom na noben način. Zna to
škofija?

Pojdimo dalje. Že par let sem berači
gospod Čargo za nov kip Matere Božje,
za nove slike križeve poti, za oltar itd. In
marsikatera uboga ženica, ki nima večših
niti za kosilo je vrgla že več „flik“ v to
večno žrelo brez dna.

Tega mora biti enkrat konec. Klerikalci
bi lahko uporabili denar za to za kar ga
sedaj beračijo ako bi ne bili plačevali gla-
sovnic pri deželnozborskih volitvah po 4
krono eno.

Gospod Čargo ima tudi svojo kravico,
katero hrani z senom, ki ga požanje na
pokopališču. To je naravnost infamno.
Tega menda škofija ne ve. Toda če hoče
imeti gospod Čargo blago, naj si kupi tudi
seno, ne pa da bo kosil travo na našem
(in ne na njegovem) pokopališču. Zato
vendar nimamo pokopališča, da bi iz njega
delal Čargo travnik.

Toraj da se razumemo. Kmetovalcem pa
pravimo, naj se obrnejo do kake osebe ki
se razume o stvari, predno bi slušali ukaz
škofijstva glede anticipatnega plačevanja
najemnine, ko je v pogodbi določeno
postecipatno plačevanje. Tudi naj se ne
jemlje v najem cerkvene zemlje, dokler ni
ta stvar poravnana. Ako želi imeti naša

cerkev bog ve koliko dobička, potem naj ga izerpa iz bogatinov in nikakor pa ne iz revnih ubogih naših prebivalcev.

Toliko za danes. Prihodnjic pa nekaj več.

Društvene stvari.

Pevsko in glasbeno društvo v Gorici vabi na I. dijaški koncert, ki bode v soboto dne 16. maja 1908 v dvorani «Trgovskega Doma». Vspored koncerta: a) A. Nedved: „Dijaška“, b) P. J. Čajkovsky: „Blažen, kto ulibajetsja“, možka zbor. a) Jos. Procházka: „Sneg pada...“, b) Jos. Procházka: „Poslednja noč“, poje gosp. Josip Rijavec tenor s spremljevanjem glasovirja. a) V. Lisinski: „Prelja“, b) H. Volarič: „Čolničku“, možka zbor. a) Jos. Michl: „Pevcu“, b) Jos. Misl: „Napis na velikem zvonu pri sv. Joštu“, (Prešeren), bas solo s spremljevanjem glasovirja, poje gosp. Vekoslav Filipič. Ant. Rubinstein: „Jutro“, možki zbor s spremljevanjem orkestra. Dirigent g. Josip Michl. Orkester c. kr. pešpolka štev. 47. Začetek ob 8. uri in pol zvečer. Vstopnice se prodajajo v trgovini gosp. A. Gabrščka v „Trgovskem Domu“ in na dan koncerta od 7. ure in pol naprej pri blagajni. Cene sedežev v parterju: I-II. vrste 2 K 50 vin., III-V. vrste 2 K, VI-IX. vrste 1 K 50 vin., na galeriji I. vrsta 2 K, II. vrsta 1 K 50 vin., stojišča 1 K. Dijaki, vojaki-nečastniki in člani slov. pevskih društev 50 vin.

Delavci! Sodrug! Somišljeniki!

Naročajte „Delavski List“ in širite

Izdajatelj in odgovorni urednik VINKO KERMOLJ.
Tiska. TISKARNA MODERNA M. Susmel & Comp.
ulica della Zonta 8.

Mesnel Antonio

priporoča svojo

GOSTILNO

— za —
rojansko cerkvijo.

== VINA IZVRSTNA. ==

Mrzla in gorka jedila vedno na zapolago.

Postrežba točna.

Cene zmerne.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

— Družinske zabave. —

Čast mi je naznaniti slavnemu občinstvu, da sem prevzel vodstvo

društvene krčme

— v Sv. KRIŽU pri TRSTU —

v kateri se toči najboljša vina.

Kuhinja domača.

CENE ZMERNE.

Za obilni obisk se priporoča

Ivan Košuta, voditelj.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

— Cene zmerne. —

Shajališče zunanjih sodrugov.

Urad:

ulica VINCENZO

BELLINI št. 13

(blizu cerkve Sv. Antona novega)

Telefon št. 1402-1403

Novo pogrebno društvo

Na razpolago ima nove in bogate pogrebne vozove.

— VELIKA ZBIRKA SVEČ —

Prodaja na drobno in debelo.

Vsako pogrebno naročilo izvrši točno. Cene zmerne.

VODSTO.

= Edina tovarna pohištva v Trstu =

ul. della Tesa št. 46.

ALEXANDER LEVI MINZI

Zaloga. Piazza Rosario št. 1.

— Cene zmerne. —

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

FRATELLI PAGANI

— TRST. Ulica Acquedotto št. 6. —

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

ANTON CECH

TRST - Ulica Fonderia št. 12.

Zaloga najboljših dalmatinskih in istrskih vin

Marsale, Vermuth, i. t. d.

KAVARNA UNIONE

= TRST =

Ulica Caserma

= in ulica =

Torre Bianca.

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.